

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
РЕЦЕПТУРА: ІСТОРІЯ, ГРАМАТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ
ВИПISУВАННЯ ЛІКАРСЬКИХ ФОРМ

Спеціальність: **222 «Медицина»**
Освітньо-професійна програма: **Медицина**
Код компонента в освітній програмі: **БК 26**
Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
Форма здобуття освіти: **очна (денна)**
Рік навчання: **2**
Семестр(и): **III (осінній) або IV (весняний)**
Тип освітнього компонента: **вибірковий**
Навчальний рік: **2025-2026**

Обсяг: **3 ECTS (90 год.)**
Навчальні заняття: **практичні заняття**
Підсумковий контроль: **залік**
Пререквізити: **ОК 02**

Кафедра/підрозділ: **кафедра латинської мови та медичної термінології, вул. Трінклера 12**
Керівник освітнього компонента: **доц. Литовська Олександра Веніамінівна,**
ov.lytovska@kbmdu.edu.ua

Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):
Розділ «Рецептура: історія, граматики та особливості виписування лікарських форм»
<https://distance.knmdu.edu.ua/course/view.php?id=4495>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вивчення освітнього компонента «Рецептура: історія, граматики та особливості виписування лікарських форм» базується на знанні латинської медичної термінології, української мови, іноземних мов. Темі практичних аудиторних занять розкривають проблемні питання освітнього компонента відповідно до розділів граматичних особливостей виписування лікарських форм. Освітній компонент «Рецептура: історія, граматики та особливості виписування лікарських форм» посідає важливе місце у системі підготовки фахівців, тому що є базою для вивчення та засвоєння фармакології.

МЕТА КУРСУ: оволодіння здобувачами освіти лексичним матеріалом фармацевтичних термінів, ботанічних назв рослин, а також знання історії виникнення і розвитку медичного рецепта.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ: *(зрозумілою здобувачам мовою)*

- демонструвати вміння користуватися латинською фармацевтичною термінологією в письмовій формі;
- здатність застосовувати набуті знання з граматики латинської мови при використанні латинських фармацевтичних термінів;
- уміти читати та перекладати фармацевтичні терміни з латинської мови на українську і навпаки;
- визначати компоненти термінів-комполітів, знати значення основних лексем грецького походження;
- уміти визначати частотні відрізки в назвах лікарських засобів, правильно записувати ці назви латинською мовою;
- знати правила виписування рецептів латинською мовою, особливості позначення вагової кількості лікарських засобів у рецепті, уміти користуватися скороченнями у рецептах.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій:

Учбовим планом не передбачено

Перелік тем практичних занять (24 год.):

1. Правила виписування рецепта: структура і його латинська частина.
2. Дієслово (Verbum). Основні відомості про дієслово. Наказовий спосіб (Modus imperativus). Теперішній час дійсного способу активного і пасивного стану (Praesens indicativi activi et passivi). Дієслово sum, esse
3. Теперішній час умовного способу активного і пасивного стану (Praesens conjunctivi activi et passivi). Дієслово fio, fieri.
4. Латинська хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів, солей, радикалів, складних ефірів. Уживання в рецепті.
5. Підсумкова контрольна робота
6. Сучасні лікарські форми. Нетрадиційні лікарські форми: пастилки, карамелі, спансули, кахети, перли та інші. Сучасні вирази з прийменниками. Сталі професійні медичні вирази. Граматичні особливості виписування латинською мовою твердих лікарських форм
7. Специфіка виписування рідких лікарських форм.
8. Граматичні особливості виписування м'яких лікарських форм.
9. Назви рослин у ботанічній номенклатурі та фармацевтичній термінології: спільні риси та відмінності.
10. Залік

Перелік тем самостійної роботи студента (66 год.)

1. Нормативно-правова база рецептури: офіційні документи, які регулюють виготовлення, дозування, зберігання та відпуск лікарських засобів.
2. Історія виникнення та розвитку медичного рецепта: від античності до XX ст.
3. Історія електронного рецепта.
4. Історія створення лікарських форм.
5. Історія аптекарської справи в Західній Європі та Україні.
6. Дієслово (Verbum). Основні відомості про дієслово. Наказовий спосіб (Modus imperativus).
7. Теперішній час дійсного способу активного і пасивного стану (Praesens indicativi activi et passivi). Дієслово sum, esse.
8. Теперішній час умовного способу активного і пасивного стану (Praesens conjunctivi activi et passivi). Дієслово fio, fieri.
9. Тренувальні вправи з перекладу дієслівних форм.
10. Рецептурні скорочення: історія та сучасність.
11. Історія крилатих медичних висловів.
12. Підготовка до підсумкової роботи.
13. **Підсумковий контроль знань.**
14. Словотворчі елементи назв лікарських засобів.
15. Структура латинської частини рецепта.
16. Тренувальні вправи з виписування рецептів з рецептурними скороченнями.
17. Латинська хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів. Уживання в рецепті.
18. Латинська хімічна номенклатура. Назви солей, радикалів, складних ефірів. Уживання в рецепті.
19. Назви груп лікарських засобів за їхньою фармакологічною дією.

20. Сучасні лікарські форми. Граматичні особливості виписування латинською мовою твердих лікарських форм.
21. Тренувальні вправи з перекладу твердих лікарських форм у рецепті.
22. Специфіка виписування рідких лікарських форм.
23. Тренувальні вправи з перекладу рідких лікарських форм у рецепті.
24. Граматичні особливості виписування м'яких лікарських форм.
25. Тренувальні вправи з перекладу м'яких лікарських форм.
26. Нетрадиційні лікарські форми: пастилки, карамелі, спансули, кахети, перли та інші.
27. Сучасні вирази з прийменниками. Сталі професійні медичні вирази.
28. Назви рослин у ботанічній номенклатурі та фармацевтичній термінології: спільні риси та відмінності.
29. Тренувальні вправи з перекладу рецептів різних моделей.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн за розкладом кафедри, наданим на сторінці курсу в Moodle.

Методи навчання: розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, виконання вправ та практичних робіт, розв'язання ситуаційних завдань.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД).

Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (<https://knmu.edu.ua/documents/normatyvni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються до 24 год. Оцінки виставляються у електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf). Середнє арифметичне ПНД становить загальну навчальну діяльність (ЗНД).

Індивідуальні завдання (ІЗ) оцінюються до 10 балів.

Підсумковий контроль.

Залік з дисципліни у IV семестрі проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни та передбачає врахування ПНД та перевірку засвоєння усіх тем з дисципліни. Оцінка визначається у балах від 120 до 200 та відміткою – «зараховано», «не зараховано».

Оцінка з дисципліни (ОД). $ОД = ЗНД + ІЗ$

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: здобувачам рекомендовано брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, повністю виконувати письмові та домашні завдання, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю. Заохочується участь здобувачів у проведенні наукових досліджень та конференціях за тематикою освітнього компонента.

Відвідування занять. Відвідування практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізнення більше ніж на 5 хвилин ви можете бути

не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається для виконання навчальних активностей, за умови дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle
- *інші вимоги кафедри*

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Державна Фармакопея України : в 3 т. Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». 2-е вид. Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. URL: <https://sphu.org/napryamky-diyalnosti/viddil-dfu/dfu-2-0/1-j-tom-dfu-2-0>
2. Ілюстрований медичний словник Дорланда: у 2 т./Гол. ред. П. Джуль, Б. Зіменковський. [укр. Пер. 29-го амер. вид.]. Львів: Вид. дім «НАУТІЛУС», 2014. Т.1. 2014. с. 1 –1354; Т. 2. 2014. с. 1354 –2688.
3. Латинська мова та основи медичної термінології : національний підручник / Л. Ю. Смольська. П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін. К. : ВСВ «Медицина», 2019. 472 с.
4. Латинська мова та основи фармацевтичної термінології. Підручник. / Смольська Л. Ю., Синиця В. Г., Коваль-Гнатів Дз. Ю. та ін.; за ред. Смольської Л. Ю. 2-ге вид. переробл. і допов. К.: ВСВ «Медицина», 2019. 368 с.
5. Про затвердження Правил виписування рецептів на лікарські засоби, Порядку відпуску лікарських засобів з аптек та їхніх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків: Наказ МОЗ України від 19.07.2005 № 360. Зі змінами URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-05#Text>
6. Світлична Є.І., Толок І.О. Латинська мова. Підручник К.: “Центр учбової літератури”, 2022. 440 с.
7. Шевченко Є. М. Латинська мова і основи медичної термінології: навчальний посібник. К.: “ВСВ “Медицина”, 2021. 237с.
8. Fatima Khan, Djalilova Zarnigor Obidovna. Latin in medical prescriptions. *International journal of literature and languages*. Vol. 3. № 4., 2021. P. 6–13.
9. Stedman's Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing. Stedman's; 7th edition. 2011. 2439 p.